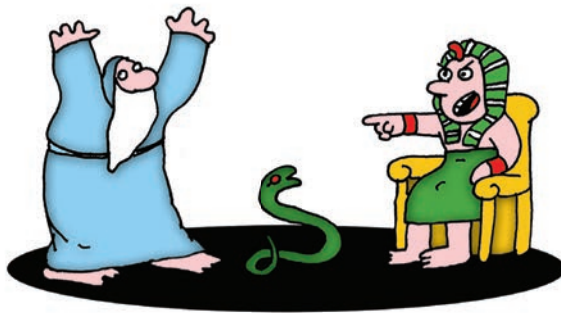

The Dry Bones

Passover Haggadah

הגדה של פסח

Yaakov Kirschen

The Passover Seder is a unique ritual meal that brings the Jewish people together across the world and through the generations. The Haggadah is the script for the ritual. It is to be read aloud by participants. There are fifteen steps in the ritual:

1 קדש page 1 <i>Kadesh</i> MAKE KIDDUSH	7 מוציא page 40 <i>Motzi</i> BLESS THE MATZAH	12 צפון page 44 <i>Tzafun</i> EAT THE AFIKOMAN
2 ורחץ page 4 <i>Urchatz</i> WASH HANDS	8 מצה page 41 <i>Matzah</i> EAT THE MATZAH	13 ברך page 44 <i>Barech</i> GIVE THANKS FOR THE MEAL
3 כרפס page 4 <i>Karpas</i> DIP AND EAT A VEGETABLE	9 מרור page 42 <i>Maror</i> EAT THE BITTER HERBS	14 הלל page 59 <i>Hallel</i> RECITE THE HALLEL
4 יחץ page 5 <i>Yachatz</i> BREAK THE MIDDLE MATZAH	10 כורך page 43 <i>Korech</i> EAT THE "HILLEL SANDWICH"	15 נרצה page 82 <i>Nirtzah</i> PRAY THAT IT BE PLEASING
5 מגיד page 5 <i>Maggid</i> TELL THE PASSOVER STORY	11 שולחן עורך page 44 <i>Shulchan Orech</i> SERVE THE PASSOVER MEAL	
6 רחצה page 40 <i>Rachtzah</i> WASH HANDS		

קדש Kadesh Make Kiddush

FIRST CUP

כוס ראשון

Some say:

יש אומרים:

הנני מוכן ומזמן לקיים מצות כוס ראשון של ארבע כוסות.
I am prepared and ready to fulfill the commandment of drinking the first of four cups of wine.

On Friday night:

בשבת:

And it was evening and it was morning, the sixth day.

וַיְכַלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ

The heavens and the earth and all their components

וְכָל צְבָאָם:

were completed.

וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי

By the seventh day God had finished the work that He had done,

מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה,

and He stopped all

מִכָּל מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה:

His work on the seventh day.

וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים

God then blessed the seventh day, making it holy because

אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי

on that day He had rested

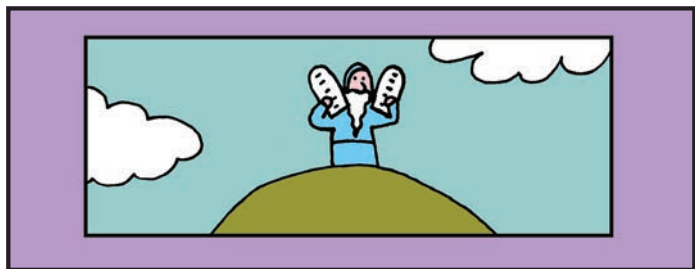
וַיְקַדֵּשׁ אוֹתוֹ,

from His creating

כִּי בּוֹ שָׁבַת מְכֹל מְלַאכְתּוֹ

(Genesis 1:31-2:3).

אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת:

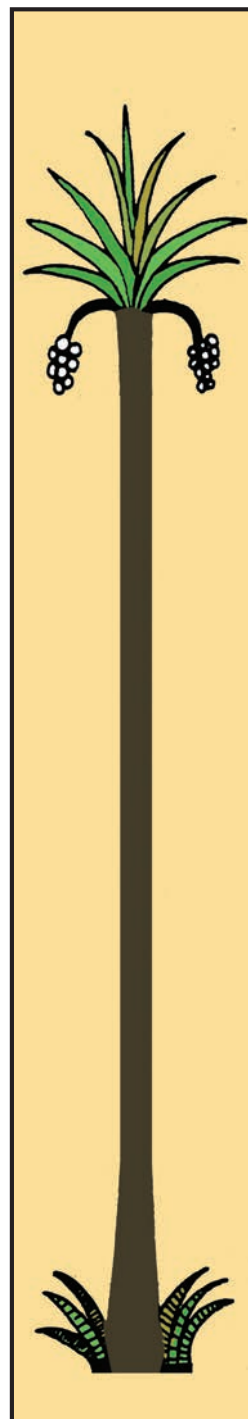
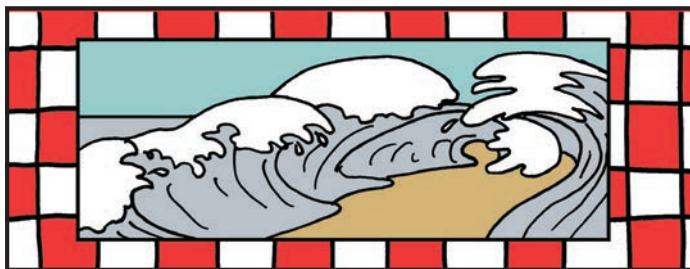
The words in parentheses are to be added on Friday evening: בליל שבת יש להוסיף את המילים בסוגריים:

סְבָרֵי מְרִנָּן וְרִבְבוֹתַי
בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְרֵי הַגָּפֶן:
*Baruch Atah Adonai, Eloheinu Melech
ha'olam, borei pri hagafen.*

Blessed are You, Eternal our God, Ruler of the universe, Who creates the fruit of the vine.

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר בָּחַר בָּנוּ מִכָּל
עַם, וְרוֹמְמָנוּ מִכָּל לְשׁוֹן, וְקִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו. וְתַתֵּן לָנוּ
יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה (בשבת: שְׁבֻתוֹת לְמִנוּחָה וּמוֹעֲדִים
לְשִׂמְחָה, חֲגִים וְזִמְנִים לְשִׂשׁוֹן, אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה
וְאֶת יוֹם) חֵג הַמִּצּוֹת הַזֶּה, זְמַן חֲרוּתְנוּ (בְּאַהֲבָה) מִקְרָא
קֹדֶשׁ, זְכוֹר לִיצִיאַת מִצְרַיִם. כִּי בָנוּ בְּחֵרְתָּ וְאוֹתָנוּ קִדְּשָׁתָּ
מִכָּל הָעַמִּים, (וְשַׁבָּת) וּמוֹעֲדֵי קֹדֶשׁ (בְּאַהֲבָה וּבְרַצוֹן),
בְּשִׂמְחָה וּבְשִׂשׁוֹן הִנְחַלְתָּנוּ. בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, מִקְדָּשׁ (הַשַּׁבָּת
וְיִשְׂרָאֵל וְהַזִּמְנִים).

Blessed are You, Eternal our God, Who selected us from all the nations and raised us up above all tongues and Who made us holy with Your commandments. And You have given us with love (Shabbat, the Sabbath day and) seasons for rejoicing, feasts and festivals of happiness, (Shabbat) and this Festival of Matzot, the season of our freedom, (with love,) a holy remembrance of the Exodus from Egypt. For You have

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם,
בוֹרֵא פְּרֵי הָאֲדָמָה:

*Baruch Atah Adonai, Eloheinu Melech
ha'olam, borei pri ha'adamah.*

Blessed are You, Eternal our God, Ruler of the
universe, Who creates the fruit of the earth.

יַחֲצֵץ

Yachatz

**Break the middle
matzah**

בעל הסדר בוצע את המצה האמצעית לשתים
ומצפין את החצי הגדול לאפיקומן.

The leader of the Seder breaks the middle matzah
in two, wraps the larger piece in a cloth, and saves
it as the *afikoman* (to be eaten at the end of the
ritual meal).

מַגִּיד

Maggid

**Tell the
Passover story**

מגלים את המצות, מגביהים את הקערה ואומרים:
Uncover the matzahs, raise them and say:

הָא לַחֲמַא עֲנִיא דִּי אַכְלוּ אַבְהֵתְנָא בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם.
 כָּל דְּכַפִּין יִיְתִי וַיִּכַּל, כָּל דְּצָרִיךְ יִיְתִי וַיִּפְסַח. הַשְּׁתָא הָכָא,
 לְשָׁנָה הַבָּאָה בְּאַרְעָא דִּישְׂרָאֵל. הַשְּׁתָא עַבְדִּי, לְשָׁנָה
 הַבָּאָה בְּנֵי חוֹרִין:

This is the bread of affliction, which our ancestors ate in the land of Egypt. All who are hungry, come and eat! All who are in need, come and celebrate Passover! Today, we are here. Next year, in the land of Israel. Today, we are slaves. Next year, we will be free!

מה נשתנה

MAH NISHTANAH

מכסים את המצות, מוזגים כוס שני,
 וכאן הצעיר בין המסובים שואל:

Cover the matzahs. Refill the second wine cup.
 The youngest at the table asks:

<p>Why is this night different from all other nights? On all other nights, we eat bread or matzah; on this night, why only matzah?</p>	<p><i>Mah nishtanah halailah hazeh mi'kol haleilot? Sheb'chol haleilot anu ochlin chametz umatzah. Halailah hazeh, kulo matzah.</i></p>	<p>מַה נִּשְׁתַּנָּה הַלַּיְלָה הַזֶּה מִכָּל הַלַּיְלוֹת? שֶׁבְּכָל הַלַּיְלוֹת אָנוּ אוֹכְלִין חָמֵץ וּמִצֵּה, הַלַּיְלָה הַזֶּה כָּלוּ מִצֵּה!</p>
--	--	---

Who knows twelve?

I know twelve: twelve are the tribes of Israel; eleven are...

שְׁנַיִם עָשָׂר מִי יוֹדֵעַ? שְׁנַיִם עָשָׂר אֲנִי יוֹדֵעַ.
 שְׁנַיִם עָשָׂר שְׁבַטֵי־א, אֶחָד עָשָׂר כּוֹכְבֵי־א,
 עֲשָׂרָה דְּבָרֵי־א, תְּשַׁעָה יָרַחֵי לֵידָה,
 שְׁמוֹנֶה יָמֵי מִלָּה, שִׁבְעָה יָמֵי שְׁבֻתָא,
 שֵׁשׁ סְדְרֵי מִשְׁנָה, חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה,
 אַרְבַּע אֲמָהוֹת, שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, שְׁנֵי לוֹחוֹת
 הַבְּרִית, אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמַיִם וּבְאָרֶץ:

Who knows thirteen?

I know thirteen: thirteen are the attributes of God; twelve tribes of Israel; eleven stars in Joseph's dream; Ten Commandments; nine months of pregnancy; eight days before a *bris*; seven days of the week; six parts of Mishnah; five Books of Moses; four Matriarchs; three Patriarchs; two tablets of the Law; One is God of heaven and earth.

שְׁלֹשָׁה עָשָׂר מִי יוֹדֵעַ?

שְׁלֹשָׁה עָשָׂר אֲנִי יוֹדֵעַ.
 שְׁלֹשָׁה עָשָׂר מִדְּיָא.
 שְׁנַיִם עָשָׂר שְׁבַטֵי־א, אֶחָד עָשָׂר כּוֹכְבֵי־א,
 עֲשָׂרָה דְּבָרֵי־א, תְּשַׁעָה יָרַחֵי לֵידָה,
 שְׁמוֹנֶה יָמֵי מִלָּה, שִׁבְעָה יָמֵי שְׁבֻתָא,
 שֵׁשׁ סְדְרֵי מִשְׁנָה, חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה,
 אַרְבַּע אֲמָהוֹת, שְׁלֹשָׁה אָבוֹת,
 שְׁנֵי לוֹחוֹת הַבְּרִית, אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמַיִם וּבְאָרֶץ:

חד גדיא HAD GADYA

One kid,
one little kid
my father bought
for two *zuzim*.

Then came a cat
that ate the kid,
the one little kid
my father bought
for two *zuzim*.

Then came a dog
that bit the cat
that...

Then came a stick
that beat the dog
that...

Then came a fire
that burned the
stick that...

Then came water
that put out the
fire that...

דְּזַבִּין אָבֵא בְּתָרֵי זִוּזִי,
חַד גַּדְיָא, חַד גַּדְיָא.
וְאַתָּא שׁוֹנְרָא וְאַכְלָה לְגַדְיָא,
דְּזַבִּין אָבֵא בְּתָרֵי זִוּזִי,
חַד גַּדְיָא, חַד גַּדְיָא.
וְאַתָּא כְּלָבָא וְנִשְׁךְ לְשׁוֹנְרָא,
דְּאַכְלָה לְגַדְיָא, דְּזַבִּין אָבֵא בְּתָרֵי
זִוּזִי, חַד גַּדְיָא, חַד גַּדְיָא.
וְאַתָּא חוּטְרָא וְהִכָּה לְכְּלָבָא, דְּנִשְׁךְ
לְשׁוֹנְרָא, דְּאַכְלָה לְגַדְיָא, דְּזַבִּין אָבֵא
בְּתָרֵי זִוּזִי, חַד גַּדְיָא, חַד גַּדְיָא.
וְאַתָּא נוֹרָא וְשָׂרְף לְחוּטְרָא, דְּהִכָּה
לְכְּלָבָא, דְּנִשְׁךְ לְשׁוֹנְרָא, דְּאַכְלָה
לְגַדְיָא, דְּזַבִּין אָבֵא בְּתָרֵי זִוּזִי,
חַד גַּדְיָא, חַד גַּדְיָא.
וְאַתָּא מַיָּא וְכָבֵה לְנוֹרָא, דְּשָׂרְף
לְחוּטְרָא, דְּהִכָּה לְכְּלָבָא, דְּנִשְׁךְ
לְשׁוֹנְרָא, דְּאַכְלָה לְגַדְיָא, דְּזַבִּין אָבֵא
בְּתָרֵי זִוּזִי, חַד גַּדְיָא, חַד גַּדְיָא.

Then came
an ox
that drank
the water
that...

Then came
a butcher
who killed
the ox
that...

Then came
the Angel
of Death
who took
the butcher
who...

Then came
the Holy One,
blessed be He,
Who killed
the Angel
of Death
who...

וְאֵתָא תּוֹרָא וְשָׁתָה לְמֵיא, דְּכָבָה לְנוֹרָא,
דְּשָׂרְף לְחוּטְרָא, דְּהִפְּה לְכַלְבָּא, דְּנִשְׁךְ
לְשׁוֹנָרָא, דְּאָכְלָה לְגַדְיָא, דְּזַבִּין אַבָּא
בְּתַרֵּי זַוְי, חַד גְּדֵיא, חַד גְּדֵיא.

וְאֵתָא הַשׁוֹחֵט וְשָׁחַט לְתוֹרָא,
דְּשָׁתָה לְמֵיא, דְּכָבָה לְנוֹרָא,
דְּשָׂרְף לְחוּטְרָא, דְּהִפְּה לְכַלְבָּא,
דְּנִשְׁךְ לְשׁוֹנָרָא, דְּאָכְלָה לְגַדְיָא,
דְּזַבִּין אַבָּא בְּתַרֵּי זַוְי,
חַד גְּדֵיא, חַד גְּדֵיא.

וְאֵתָא מְלַאךְ הַמּוֹת וְשָׁחַט לְשׁוֹחֵט,
דְּשָׁחַט לְתוֹרָא, דְּשָׁתָה לְמֵיא, דְּכָבָה
לְנוֹרָא, דְּשָׂרְף לְחוּטְרָא, דְּהִפְּה לְכַלְבָּא,
דְּנִשְׁךְ לְשׁוֹנָרָא, דְּאָכְלָה לְגַדְיָא, דְּזַבִּין
אַבָּא בְּתַרֵּי זַוְי, חַד גְּדֵיא, חַד גְּדֵיא.

וְאֵתָא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְשָׁחַט לְמְלַאךְ
הַמּוֹת, דְּשָׁחַט לְשׁוֹחֵט, דְּשָׁחַט לְתוֹרָא,
דְּשָׁתָה לְמֵיא, דְּכָבָה לְנוֹרָא,
דְּשָׂרְף לְחוּטְרָא, דְּהִפְּה לְכַלְבָּא,
דְּנִשְׁךְ לְשׁוֹנָרָא, דְּאָכְלָה לְגַדְיָא, דְּזַבִּין
אַבָּא בְּתַרֵּי זַוְי, חַד גְּדֵיא, חַד גְּדֵיא.

